

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ ASOCIACIJA

LRTA buveinės adresas: Gedimino pr.40/1, Vilnius, el. p. info@lrta.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191612168,
LRTA sąskaita LT 767044060000286917 AB SEB bankas

Lietuvos Respublikos Seimo
Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkui
Stasiui Šedbarui

2022-05-31
į 2022-04-15 Nr. S-2022-1547

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ Nr. XIIP-4856(2) – XIIP-4859(2)

Lietuvos Respublikos Teisėjų Asociacija, atstovaudama Lietuvos Respublikos teisėjų profesinius interesus, teikia Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui pastabas ir pasiūlymus dėl šių įstatymų projektų:

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau BPK) 225, 234, 240, 243, 271, 290, 291, 302 straipsnių pakeitimo.

Dėl BPK 225 straipsnio pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 1 dalį nurodant:

„1. Apygardos teismui teisingos baudžiamosios bylos, kuriose asmenys kaltinami padarę labai sunkius nusikaltimus, taip pat bylos, kuriose kaltinamieji nusikalstamos veikos padarymo metu buvo Respublikos Prezidentu, Seimo ar Vyriausybės nariais, Konstitucinio Teismo teisėjais, teisėjais ar prokurorais“.

Motyvai: Apygardos teismuose turi būti skiriamas kuo didesnis dėmesys ir laikas apeliacinių skundų nagrinėjimui dėl pirmosios instancijos teismo priimtų procesinių sprendimų. Todėl apygardų teismai turi būti labiau orientuoti ne į bylų nagrinėjimą pirmąja instancija, o į apeliacinį procesą dėl pirmosios instancijos teismų sprendimų. Bylas, kuriose asmenys kaltinami sunkių nusikaltimų padarymu gali nagrinėti ir apylinkės teismų teisėjai. Pažymėtina tai, kad tiek apylinkių teismuose, tiek ir apygardų teismuose nėra teisėjų specializacijų, kai tuo tarpu ikiteisminio tyrimo institucijose ir prokuratūroje tokios specializacijos yra (dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų tyrimo). Todėl nesant specializacijų teismuose, apylinkės teismai galėtų nagrinėti taip pat bylas, kuriose asmenys kaltinami sunkių nusikaltimų padarymu. Kai kurių kategorijų baudžiamosios bylos ir dėl sunkių nusikaltimų padarymo jau yra nagrinėjamos ir apylinkės teismuose. Tokių bylų išnagrinėjimo kokybė yra gera.

Trūkstant teisėjų apylinkės teismuose būtų sunku sudaryti teisėjų kolegijas, ypač apylinkės teismo rūmuose, todėl bylos, kuriose asmenys kaltinami labai sunkių nusikaltimų padarymu, taip pat bylos, kuriose kaltinamieji nusikalstamos veikos padarymo metu buvo Respublikos Prezidentu, Seimo ar Vyriausybės nariais, Konstitucinio Teismo teisėjais, teisėjais ar prokurorais galėtų būti ir toliau nagrinėjamos apygardos teismuose.

Dėl BPK 234 straipsnio pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 3 dalį nurodant:

„3. Byla taip pat gali būti perduota prokurorui jo prašymu arba teismo iniciatyva ikiteisminiam tyrimui papildyti. Teismas, perduodamas bylą prokurorui, nustato konkretų terminą pažeidimams pašalinti ar ikiteisminiam tyrimui papildyti. Pašalinęs pažeidimus ar papildęs ikiteisminį tyrimą, prokuroras bylą teismui perduoda šio Kodekso 218 ir 220 straipsniuose nustatyta tvarka“.

Motyvai: Baudžiamosios bylos parengimo nagrinėti teisme metu, nustačius ikiteisminio tyrimo trūkumus pagal šiuo metu galiojančio minimo straipsnio 3 dalies nuostatas, teismas savo iniciatyva negali perduoti bylos prokurorui ikiteisminiam tyrimui papildyti. Praktikoje retai pasitaiko atvejų, kada pats prokuroras prašo teismo perduoti jam bylą ikiteisminiam tyrimui papildyti. Tokiu atveju teismui perkeliama pareiga atlikti visus reikalingus būtinus veiksmus, kad byla būtų išnagrinėta teisingai. Teismui renkant papildomus duomenis byloje užtrunka baudžiamosios bylos nagrinėjimas teisme. Tuo tarpu ikiteisminis tyrimas ikiteisminio tyrimo institucijose atliekamas greitai, tačiau ne visada kokybiškai. Stebima, jog kai kada trūksta prokuroro kontrolės. Reikia paminėti, kad šiuo metu ikiteisminio tyrimo institucijose ir prokuratūroje yra skiriamas ypatingas dėmesys ikiteisminio tyrimo atlikimo greičiui, tačiau ne kokybei. Ikiteisminio tyrimo metu skubama kuo greičiau bylą perduoti teismui. Teismas pagal savo vidaus tvarką taip pat yra orientuotas kuo greičiau išnagrinėti bylą teisme, tačiau teismo pareiga yra bylą išnagrinėti ir teisingai. Nustatęs ikiteisminio tyrimo trūkumus, pagal šiuo metu galiojančią teisinę reglamentavimą, teismas savo iniciatyva negali grąžinti bylos prokurorui ikiteisminiam tyrimui papildyti, ir dėl to bylos nagrinėjimas teisme užsitęsia.

Dėl BPK 240 straipsnio 1 dalies, 2 dalies pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 1 dalį nurodant:

„1. Dėl bylos perdavimo nagrinėti teisiamejame posėdyje teisėjas turi nuspręsti ne vėliau kaip per penkiolika darbo dienų nuo bylos gavimo teisme, jeigu kaltinamasis yra suimtas, ir per trisdešimt darbo dienų, – jeigu kaltinamasis yra laisvėje.

Siūlome pakeisti šio straipsnio 2 dalį nurodant:

2. Byla teisiamejame posėdyje turi būti pradėta nagrinėti ne vėliau kaip per trisdešimt darbo dienų nuo teisėjo nutarties perduoti bylą nagrinėti teisiamejame posėdyje priėmimo“.

Motyvai: Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimo kodekse jau yra įtvirtinti procesiniai terminai skaičiuojami ne kalendorinėmis, o darbo dienomis. Tuo tarpu baudžiamojo proceso kodekse beveik visi procesiniai terminai yra skaičiuojami kalendorinėmis dienomis. Toks terminų skaičiavimas šiandieninėje teisės sistemoje yra neprotingas, nes atsižvelgus į bylą sudėtingumą, teisėjų, prokurorų, gynėjų užimtumą kitose bylose per tokius terminus, ypač sudėtingose bylose, labai sunku suderinti teismo posėdžių datas ir nepažeisti dabar galiojančių procesinių terminų.

Pažymėtina, kad šiuo metu mažesniuose rajonuose nebėra areštinių. Suimtieji yra laikomi tik Lietuvos didžiųjų miestų areštinėse. Gavus baudžiamąją bylą nagrinėti teisme, jeigu asmuo yra suimtas ir baigiasi jo suėmimo terminas, teismui pirmiausia reikia išspręsti kardomosios priemonės - suėmimo taikymo klausimus. Tam, kad išspręsti klausimą dėl perdavimo į teisiąją posėdį, su byla reikia susipažinti. Tai padaryti per penkiolika kalendorinių dienų ne visuomet yra fiziškai įmanoma, ypač jeigu byla yra didelės apimties. Tuo labiau sprendžiant klausimus dėl kardomosios priemonės – suėmimo taikymo, organizuojant tokio pobūdžio teismo posėdžius teismui tenka derinti laiką su prokuroru, kaltinamųjų gynėjais, konvojaus pareigūnais jeigu kaltinamasis yra pristatomas į teismo posėdį, o jeigu jis dalyvauja posėdyje garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonių pagalba, teismui tenka derinti posėdžio laiką ir su įkalinimo įstaigos, kurioje laikomas kaltinamasis, administracija, nes garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonės yra beveik visada užimtos penkiolikos kalendorinių dienų laikotarpyje. O jeigu baudžiamoji byla su suimtais asmenimis gaunama į teismą prieš šventines dienas, kurios dažniausiai sutampa su ilgaliais savaitgaliais, tai teismui, kuris dirba tik darbo dienomis, tiesiog tenka dirbti savaitgaliais, švenčių dienomis, tam, kad nepažeisti procesinių terminų. Kaip žinia, teismas nėra tik teisėjas. Jeigu organizuojamas posėdis ne darbo dienomis, tai jame turi dalyvauti ir teismo posėdžių sekretorius, jeigu reikia ir vertėjas.

Taip pat pažymėtina, kad pradėti bylą nagrinėti per dvidešimt kalendorinių dienų, atsižvelgiant į didelį teisėjų darbo krūvį, yra tiesiog fiziškai neįmanoma. Todėl dažnai teisėjai, nenorėdami pažeisti procesinių terminų skiria bylą nagrinėti teisiama jame posėdyje per dvidešimties kalendorinių dienų terminą, tačiau iš anksto žino, kad byla neįvyks, nes per tokį terminą net teismo šaukimai ne visada sugrįžta į teismą ir dėl to nėra aišku, ar proceso dalyviai yra tinkamai informuoti apie teismo posėdį. Dėl to dažniausiai tenka teismo posėdį atidėti. Dėl užimtumo kitose bylose negali dalyvauti proceso dalyvių advokatai, prokurorai.

Dėl BPK 243 straipsnio 2 dalies pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 2 dalį nurodant:

„Teisiamojo posėdžio pertrauka negali trukti ilgiau kaip trisdešimt darbo dienų. Tais atvejais, kai kaltinamasis ar kitas į teisiama jį posėdį šaukiamas asmuo dėl šio Kodekso 37 straipsnyje numatytų priežasčių negali nustatyti laiku atvykti į teisiama jį posėdį, teisiamojo posėdžio pertrauka gali būti teismo nutartimi pratęsta, tačiau ne daugiau kaip vieną kartą. Ši nutartis gali būti priimta ir nerengiant teismo posėdžio. Šiais atvejais bylos nagrinėjimas tęsiamas pagal iš anksto suderintą ir nustatytą teisiamojo posėdžio grafiką arba kitu nustatytu laiku, bet ne vėliau kaip po trisdešimties darbo dienų nuo šioje dalyje nurodytos teismo nutarties priėmimo dienos“.

Motyvai: Terminai turi būti skaičiuojami darbo dienomis, o ne kalendorinėmis dienomis, nes savaitgaliais, švenčių dienomis ir atostogų metu teismas nedirba. Taip pat dėl gynėjų, prokurorų užimtumo kitose bylose tiesiog yra neįmanoma padaryti byloje pertraukos vieno mėnesio laikotarpyje. Dėl to yra pažeidžiami procesiniai terminai, nes baudžiamojoje byloje negali dalyvauti teismo siūlomomis datomis kiti proceso dalyviai, dažniausiai advokatai, dėl jų užimtumo kitose bylose. Be to, teisėjui ruošiantis atostogauti reikia ieškoti išeičių, kaip nepažeisti procesinių terminų.

Dėl BPK 271 straipsnio 1 dalies pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 1 dalį nurodant:

„1. Įrodymų tyrimas pradedamas kaltinamojo akto paskelbimu tik tuo atveju jeigu kaltinamasis teisiamojo posėdžio metu motyvuotai pareiškia, kad jis nesupranta jam pareikšto kaltinimo. Jeigu kaltinamasis teisiamojo posėdžio metu pareiškia, kad jis kaltinamąjį aktą yra gavęs, jam pareikštas kaltinimas suprantamas, kaltinamasis aktas jam neskelbiamas. Kaltinamojo akto paskelbimo atveju jį balsu perskaito prokuroras. Jeigu kaltinamasis aktas yra didelis, jo turinį prokuroras gali išdėstyti sutrumpintai, nurodydamas kaltinimo esmę“.

Motyvai: Kaltinamasis aktas, baigus ikiteisminį tyrimą, laikantis BPK 220 straipsnyje įtvirtintos tvarkos, visada yra įteikiamas kaltinamajam tiek lietuvių kalba, tiek ir jam suprantama kita kalba, jeigu kaltinamasis nemoka lietuvių kalbos. Teisiamojo posėdžio metu, parengiamojoje jo stadijoje, teisėjas visada paklausia kaltinamojo, ar jis yra gavęs kaltinamojo akto nuorašą. Tiek kaltinamasis, tiek ir byloje esantys duomenys dažniausiai patvirtina, kad kaltinamajam yra įteiktas kaltinamasis aktas. Su juo jau iki teisiamojo posėdžio pradžios yra susipažinęs tiek kaltinamasis, tiek jo gynėjas, jeigu jis dalyvauja procese. Todėl tokiu atveju skelbiant kaltinamąjį aktą, kaip šiuo metu reikalauja BPK 271 straipsnio 1 dalis, yra tiesiog gaišamas teismo ir teismo proceso dalyvių laikas. Pasitaiko dažnų atvejų, jog patys kaltinamieji ir jų gynėjai teismo prašo, jog kaltinamasis aktas jiems nebūtų skelbiamas, nes jie jį yra gavę ir supranta jiems pareikštą kaltinimą. Tačiau teismas, siekdamas nepažeisti proceso taisyklių vis tiek prašo prokuroro paskelbti kaltinamąjį aktą. Toks procesinis veiksmas yra labiau formalus, negu proceso prasme naudingas. Pažymėtina, jog sudėtingose ir didelės apimties bylose kaltinamojo akto paskelbimas reikalauja daug teismo ir kitų proceso dalyvių laiko sąnaudų, ypač tais atvejais, kai kaltinamasis nesupranta proceso kalbos ir jam reikia viską išversti.

Dėl BPK 290 straipsnio 1 dalies pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 1 dalį nurodant:

„1. Įrodymų tyrimo metu teismo posėdžio pirmininkas paskelbia išvardydamas ikiteisminio tyrimo ir nagrinėjimo teisme metu gautus bei prie bylos pridėtus dokumentus, turinčius reikšmės bylai nagrinėti tik tuo atveju, kai dalyvaujantys byloje asmenys nežino jų turinio arba kai reikia tiksliai cituoti procesinius dokumentus. Kai tai būtina, šie dokumentai ar jų dalys paskelbiami perskaitant ir apžiūrimi. Nagrinėjimo teisme dalyvių prašymai šiais klausimais išsprendžiami teismo nutartimi.“

Motyvai: Dar prieš teisiamąjį posėdį su baudžiamosios bylos medžiaga yra susipažinę ir kaltinamieji ir jų gynėjai. Analizuojant teismų praktiką nenustatyta atveju, kad proceso dalyviai būtų prašę teismo perskaityti visą bylos medžiagą. Paprastai yra apsiribojama išvardijimu ikiteisminio tyrimo metu ir nagrinėjimo teisme metu gautų bei prie bylos pridėtų dokumentų, turinčių reikšmės bylai nagrinėti. Toks procesinis veiksmas yra tik formalus, nes procese dalyvaujantiems asmenims visa baudžiamosios bylos medžiaga yra žinoma. Šiuo atveju tik yra gaišamas teismo ir teismo proceso dalyvių laikas.

Dėl BPK 291 straipsnio pakeitimo

Siūlome pakeisti šį straipsnį nurodant:

„Sutrumpinto įrodymų tyrimo atveju teismo posėdžio pirmininkas šio Kodekso 290 straipsnyje nustatyta tvarka paskelbia kaltinamųjų, nukentėjusiųjų, liudytojų, ekspertų ir specialistų apklausų protokolus, surašytus ikiteisminio tyrimo ar anksčiau teismo posėdžio metu, ir byloje esančius dokumentus, supažindina su kitais įrodymais“.

Motyvai tokie pat, kaip ir dėl BPK 290 straipsnio 1 dalies pakeitimo.

Dėl BPK 302 straipsnio 4 dalies pakeitimo

Siūlome pakeisti šio straipsnio 4 dalį nurodant:

„1. Nuosprendis turi būti paskelbtas per teismo nustatytą įmanomai trumpiausią laiką, bet ne vėliau kaip per penkiasdešimt darbo dienų nuo pranešimo apie jo paskelbimo laiką ir vietą dienos“.

Motyvai: Procesiniai terminai turi būti skaičiuojami darbo dienomis, o ne kalendorinėmis dienomis. Terminus skaičiuojant kalendorinėmis dienomis teisėjai yra priversti dirbti savaitgaliais, švenčių dienomis. Išnagrinėję baudžiamąją bylą, teisėjai negali išeiti suplanuotų atostogų, nes privalo paskelbti nuosprendį, kurio surašymui yra labai trumpas terminas. Teisėjai net pasiima neplanuotų atostogų, kad jų metu galėtų surašyti nuosprendį nepažeidžiant procesinių terminų. Ypač sudėtinga situacija yra tada, kada reikia surašyti ir paskelbti nuosprendį per keturiasdešimt penkias kalendorines dienas sudėtingose ir didelės apimties bylose. Šiandieninė procesinių terminų skaičiavimo tvarka yra neprotinga, todėl ją reikia keisti.

Siūlome keisti visus BPK straipsnius, kuriuose procesiniai terminai yra skaičiuojami kalendorinėmis dienomis juos skaičiuojant darbo dienomis. Tai yra jau įtvirtinta ir ANK bei CPK. Teisingumo vykdymo kokybė tokiu atveju tik pagerėtų.